

Архимандрит Емилијан Светогорац,
игуман манастира Симонопетре

МУЧЕНИШТВО КАО ПОЛАЗНИ ЕЛЕМЕНАТ ПРАВОСЛАВНОГ МОНАШТВА*

Ако би неко анализирао садржај душе која жели исихију (= молитвено тиховање), нашао би у њој многе позитивне, градителске елементе, који и доприносе а и сачињавају целокупни монашки позив. Да узгред наведемо неке од њих: Покајање као жеђ или потреба душе. Онда, осећање детињкости, иконичности и сенкастог значења бића, појава и жељених ствари, тј. свега света, који и није ништа друго до слика и подсетник једног другог, истински постојећег света. Затим, љубав Божја. Па, предпостављање свему Царства Божјег, ради којег се — да би се задобило Бог — све остало сматра за трице и за штету (ср. Флб. 3, 8), чак и оно што је свето и од Цркве благословено, као напр. жена или муж, брак, деца, учешће у светском животу Цркве и активност у друштву, проповед, милостиња, свештенство, све друштвене околности и обавезе, итд. Тако, на пример, Св. Василије Велики забрањује монаху да жели свештенство; милостиња се сматра великим грехом за монаха, ако је чини он сам; проповедање се сматра за егоизам. Све ово представља сасвим другачије постављање и став од онога који постоји унутар целокупне пуноће Цркве — да би се показало да Монаштво јесте преношење и прелаз у један други свет и другачију заједницу. Насупрот томе, стремљење ка усамљености, ка исихији, молитвеном тиховању и туђиновању, као и жеђ за савршенством и обожењем — све то заједно сапостоји у свакој души која монахује или жели монаштво. Могли бисмо и многе друге овакве и сличне елементе овде да наведемо, који су својствени монасима, сходно њиховом знању, образовању, понашању, карактеру, животу и историји.

Међутим, елеменат који никада не одсуствује из било ког монашког позива, и који врло јасно, снажно и богато покреће и побуђује читаво биће онога који жели монаштво, тај елеменат јесте мученичко схватање и уверење, јака жеља за страдањем, расположење да

* Предавање на Монашком Симпозијуму сазваном од Митрополије Солунске, у Солуну (11—13 мај 1980), поводом 1700 година од рођења Св. Великомученика и Девственика Димитрија Солунског.

се трпи и страда, да се жртвује, да се умире из љубави према Богу, или да се на тај начин изразе најдубљи спонтани покрети своје душе и интимно богоискатељство, стално тражење свагда жељенога Бога. Зато можемо рећи да хришћанин зато и иде у Монаштво да би постао мартис (= мученик) Христов кроз многе трудове и подвиге и сузе и трпљење (или, како је рекао један Светогорац, „кроз многа трпљења“), то јест, како би то рекао Св. Апостол Павле, кроз подношење жалости у многим невољама, у тамницама, у премногим ранама од људи и демона, у многобројним смртима (2 Кор. 11, 23).

Зашто је мучеништво полазни и првобитни елеменат монашког звања и монашког живота? — Навешћу само три разлога, између многих других, да се не бих удаљио и прешао одређене оквири овог предавања.

1. Човек је од почетка, од свога пада осетио и схватио да оно што се сматра проклетством, то јест одлука Божја да човек живи и ради у зноју лица свога, да рађа децу у мукама, да рај поново налази само „кроз многе невоље“ (Д. Ап. 14, 22), да све то скрива велику љубав Божју и представља начин и средство човековог другог стварања, тј. пресаздавања и препорађања палог и смртног човека. Сазревајући даље, човек је препознао у страдањима и у зноју, у боловима и чак у смрти једну изражајност коју у себи садржи мука и бол, као једну живу могућност да ступи пред Бога и да Му открива и исповеда своју жеђ за изгубљеним обожењем. Другим речима, човек није нашао други бољи начин да изражава своју жеђ за обожењем него баш бол и страдање за Бога.

Да, човек жели обожење, жели да постане Бог. Али, језик којим може да „заиште“ (Јн. 15, 16) то воспостављање у божанско општење јесте језик жртве, најживљи и најизражајнији језик „страдања“ за Христа, за Царство Божје. Тако је мучеништво и страдање постало саставни елеменат душе човекове, такорећи урођени, јер саприродни јој елеменат, вештаство сједињујуће у односима са Богом. Човек тада већма воли Бога, већма се везује за Њега, а Богу се управо зато, „по економији“ (= смисхођењу), рекли бисмо, ничим другим не угађа тако, по речи Св. Григорија Богослова (О Св. Кипријану, 14 PG 35, 1181) и по искуству осталих Отаца, као страдањем и трудом и муком, за што Он богато узвраћа животом, због наше добровољне смрти ради Њега.

Према томе, није могуће да нема порођајних болова у души која воли Бога, утолико пре је то у монашком позиву, који је девственничко рађање у утроби човека духа спасења (спр. Ис. 26, 18). Зато онај који жели подвижнички живот не успокојава се ни са једним компромисним стањем, већ се чврсто нада у достизање савршенства и одаје се на још веће подвиге и на још болнија страдања. Зато његово мученичко (= мученичко) сазнање и осећање веома лако и удобно, са задовољством и са радошћу, креће се на сваки, па и на претерани бол и страдање, само да како Христа задобије.

Ми зато и видимо монахе да чине некад и велике претеране ствари, као на пример поједини Светитељи: да настоје да превазиђу и више од четрдесет дана неспавања, или да их чак и анђео са претњом нагони да једу. Видимо такође монахе Светогорце који

узму да једу само једну кошчицу од рибе да би тако испунили разрешење на рибу. Видимо монахе, и данас као и некада, који дане и ноћи никада не седе нити лежу, док им чак и ноге не отеку, па ипак, и поред тога, од њих одише мир и они не болују ни од чега. То је природни ток и живот човека који осећа и доживљава радост од жалости, задовољство од бола, али духовно задовољство, не само психолошко. Сама душа тражи да кроз бол и страдање изрази и пројави своју љубав према Богу, да живи у тој љубави. Ово уосталом примећујемо и у свакодневном животу човековом.

2. Али и духовни корени хришћанина воде га ка мучеништвоу (= мучеништву) чим он зажели Бога, особито на „пoboжном путу“ подвижничког и „философског“ живота божанског причастија, тј. у монаштву. Ако пак то, то јест жеђ за изражавањем љубави према Богу кроз бол и страдање, носи у почетку у души својој ма и само у повојима, онда то расте и разраста се у даљем доживљавању монашког живота. Сами, дакле, духовни корени хришћанина воде га ка љубави према страдању и мучеништву.

Сам је Господ наш, пострадавши и мученички подневши крсну смрт, постао за нас „образац“ (1 Петр. 2, 21), а ми се удостојавамо да „допуњујемо недостатке невоља и страдања Његових“ (Кол. 1, 24), продужујући их и, на неки начин, чинећи их, у Цркви, присутнима и савременима, јер нам та страдања за Њега пружају милост и живот и спасење.

Великог Апостола Павла, као наравно и друге Апостоле, позвао је Господ показавши му „колико му треба пострадаати“ (Д. Ап. 9, 16), што показује да не би било могуће да Му он буде апостол и ученик ако не би страдао за Њега. Та своја страдања Апостол Павле је свагда наводио као јасан доказ своје апостолности, своје искрености и љубави према Богу, и она су сачињавала харизму (= благодатни дар) који запечаћује и потврђује веру у Господа (Д. Ап. 5, 41; 1 Петр. 1, 6). Заиста нам је даровано не само да у Христа верујемо, него и да за Њега страдамо (Флб. 1, 29). Према томе, веру на неки начин усавршава страдање, то човеково мученичко (= мученичко) сведочење, иначе овај постаје немоћан да љуби Бога и да Му служи.

Обојица првоврховних Апостола (Петар и Павле) запечатали су своје апостолство мученичком смрћу, тако исто и Јаков, први пострадали Апостол, и првозвани Андреј, а такође и првомученик Архиђакон Стефан. По Св. Јовану Лествичнику, монах се и сматра за „онога који ходи путем Првомученика“ (Лествица 4, 60). Пре свих ових пострадао је већ, идући путем свих Пророка, свети Претеча Господњи Јован — образац монаха и „челник анахорета“ (пустињака), по речи Јеронимовој. Старозаветни праведници, који су се палили „по горама и пећинама и рупама земаљским“ (Јевр. 11, 38), постали су прототипи монаха, својеврсни монаси пре монаха, и у Старом Завету се похваљују они који су живели мужаственим и мученичким (мученичким) животом. Елеазар се назива „свештеним мужем“ када „племенито умире у мукама“ (4 Макавеј. 6, 30). Као и сви хришћани од почетка, и монах, свакодневно проучавајући Стари Завет и читајући Псалтир, одушевљава се да све више тражи Бога и ради Њега „умире по вас дан и сматра се као јагње за заклање“

(Псал. 43 (44), 22). Бива вођен да тражи Бога свом душом, која „ожедне за Њим, за Моћним“ (Псал. 41 (42), 2), што означава оштрину бола и мучеништво непрекидне жеље, непрестано „топљење“ душе која се топи у подвигу трчања еда би се показала лицу Божијем и била виђена од Бога невидљивог (Пс. 41(42), 2), који несумњиво види њене сузе и уздахе што их она ради Њега даноноћно једе као хлеб свој.

И наравно, верник који је у свештеном Псалтиру свакодневно читао о горама и пустињама које се радују пред лицем Божијим, одакле ће и њему доћи помоћ; или читајући у Апокалипсу о жени — која означава Цркву и сваку душу — како она „роди мушко дете“ (Апк. 12, 13) и како јој се дадоше „два крила орла великога да одлети у пустињу“, коју пустињу још назива „својим местом“, зар је таквом вернику било тешко да своје тражење Бога или своје посвећење Њему повеже са поменутим горама и пустињама, са борбама и подвизима анахоретског (отшелничког, пустињског) живота, и да саму ту пустињу види као место и начин свога подвижничког мучеништва?

Било је, зато, врло природно, од првог момента установљења Цркве у свету, да хришћани, желећи познање Светога Писма, тачност еванђелског савршенства, узимање на себе Крста Христовог и наслеђивање Царства небеског, усхтедну да се уброје међу отшелнике у пустињи, да и они буду „девственици који иду за Јагњетом где год Оно пође“ (Апк. 14, 4), усамљујући се у почетку од света местом или начином, а онда, из веће љубави и зрелости, и удаљујући се од њега, сходно оном Павловом: „мени се свет разазпе, и ја свету“ (Гал. 6, 14).

Монашки позив и пустинољубиво расположење, с једне стране, и с друге стране мучеништвољубива свест и савест, рађају се и расту заједно, обрађују се као младице и природни плодови еванђелске проповеди — код оних људи који имају слободу да изаберу пригоднији начин хришћанског живота и искуства и да се одају богољубивим аскетским подвизима ради Христа. Зато је, исто тако, и било природно да их Црква цени као своју изабрану децу и да — чим јој је у 4. веку било дозвољено право слободног живота и организовања — посебно се заинтересује за хиљаде таквих богољубивих и храбрих подвижника Христових и њиховом монашком небоподражавајућем живљењу укаже љубав и омогући развој.

Према томе, Монаштво је у својој суштини веома старо: од како је Син мартирски посведочио Оца и Отац посведочио Сина, или, макар, од како је Црква Христова основана на земљи одмах је крсни и мученички елемент завладао у ватренијим члановима њеним, који су осећали да их покрећу и руководе сами хришћански духовни корени и извори и предања ка мучеништву, које се просторно обавља у горама и пећинама и манастирима, а које је Богу било угодно.

3. Такође су и гоњења доста допринела развоју мученичког елемента у Монаштву. Немајући, у својим унутарњим природним могућностима, разлога да себи постави друге циљеве осим циља тражења и налажења, познања и љубави и заједнице са Богом, Монаштво је, особито на Истоку, однос човека према Богу свагда сагле-

давало унутар једне херојске динамичности и мужаственог подвига. На такав један начин Бог може да разговара са Својим створењем, као што је то и тражио од познатог мученика Старога Завета — многострадалног Јова: „Опаши као човек бедра своја, и ја ћу те питати, а ти ми одговарај“ (Јова 38, 3). Човек плашљив и који се задовољава угодним стварима, не може да води разговор са Богом. Зато Свети Атанасије Велики с разлогом захтева од девственица (монахиња) да „одбаце женско схватање и понашање“ (О девичанству, 10). Зато и Црква једне те исте са монасима подвиге и болове и трудове намењује и монахињама.

Гоњења, дакле, на хришћане пружила су могућност вернима да своју божанску жељу и љубав запечаћују мучеништвом, крвљу, које су зато они и схватили као велики дар благодати Божје, као успешно пројављивање Његове моћи која укрепљује људску немоћ, као почаст и славу пружену људима од стране Божјег бескрајног човекољубља, као јединствену прилику отварања и изласка њиховог живота из сна на јаву, из пропадљивости у вечност и бесмртност. Мучеништво крвљу обезбеђивало је сигурно и непосредно спасење, „опипљиво“ задобијање Бога. Крв мученичка хранила је и јачала светородну материцу Цркве и гоњење је, више од било чега другог, чинило истинским живот њене деце, која су крв своју давала па небеса наслеђивала.

Црква је са ентузијазмом живела и доживљавала мученички пулс у телу своме, мада је добро знала драматичност и страшне невоље гоњења. У таквостаној „Литургији Светих Апостола“ верујући народ се позива да молитвено спомине свете Мученике, да би се и верни удостојили „да постану заједничари њихових страдања“. Јер је Црква знала да „тамо где је Дух Свети, тамо као сенка долази и борба и гоњење“ (Св. Макарије Египатски, Омилија 15, 12), као што и, тамо где је мучеништво, тамо је и Дух Свети.

Када су, по божанском благовољењу, гоњења на хришћане престала, онда су се душе силно разгорене за Царство Божије окренуле скоро искључиво ка аскетском (подвижничком) животу. Све што су мученици чинили, како вели Свети Исак Сирин (Слово 55), у оној ноћ пред дан страдања, кад су се надали или били обавештавани да ће задобити венац мучеништва, то јест: што су постили од увече, бдели целу ноћ, славословили Бога и радосно очекивали велики дан мучеништва, све то исто су и монаси, „позвани на невидљиво мучеништво“ (како вели исти Свети Исак), чинили даноноћно, не узнемиравани већ од спољашњих гоњења, пошто је и Црква била слободна те је све боље и боље организовала њихов живот.

Где се пак јављају и светоотачке личности, способни руководиоци ка Христу, тамо се развијају и многобројна монашка братства.

Очигледно је да свакидашње мучеништво монаха јесте једно непрекидно учешће у смрти Христовој и у страдањима хероја вере, чиме монаси стичу право учешћа и у тријумфу Светих. Оруђе тог мучеништва јесте аскеза, послушност, разноврсни подвизи, самоумаљење и смирење на самој пракси. Борилиште пак јесте келија. Монаси, верујући да „смрт треба очекивати као промену на бољи живот“ (Историја монаха у Египту, увод, изд. Јерусалим 1914, стр. 196),

борили су се као „мртви“ у односу на свет, као „проб пре проба“, а борилиште им је било дотично место подвига (Лествица, Слово 4, 93).

Сви они, као „људи који у рукама својим носе крв своју“, постајали су најомиљенији и најуваженији за велике масе народа, (као што је то уосталом и данас), оживљавајући и подгревајући веру народа, крепећи његов дух и подстичући га на трпљење Господње, тако да их народ сматра да ће се они удостојити да „са мученицима радују се и са анђелима имају слободу“ (Лествица, Слово 4, 37).

Јасно је да мучеништво монашког живљења, ако и не садржи увек и само проливање крви своје за Христа, у ком случају бива савршеније, оно је последица монашког звања, остварење подвижничког живота, који ствара безбројну разноликост начина подвига, који зависе од жеље, карактера, унутарње слободе, знања, околности, услова итд. самога подвижника, и наравно — од руководства које му пружа и расуђивања које има његов старац (духовни отац), као и чудесно мноштво аскетских подвига и остварења.

Ослобођен од брига и „жалости“ и „тескобе“ душе у свету, од околности и проблема света, монах има лак и слободан пут ка Богу у свештеној *исихији* (= молитвеном *тиховању*) и у одговарајуће створеној монашкој породици, у духовном стању у манастиру. Он се даје на даље подвиге, на самоодрицање и божанско радосно занимање. Сав се, на неки начин, сагиба над духовним стварима, сав се предаје Богу, јер, као што рекосмо, ослобођен је проблема, тешкоћа, главобоља које неизбежно има сваки човек у свету; све чинећи, мноштва друго изобретајући, много чему се предајући ради усавршавања у Господу. Све оно што објективно није потребно, или је остављено слободном избору човека у свету, то монашка савест овоме чини, субјективно и из љубави, као обавезно. Зато и вели Свети Теодор Студит: „Стојмо, браћо, у сталном мучеништву савести... сузама, пажљивошћу, молитвом, умилењем, осталим притешњавањима тела“ (PG 99, 1681).

Монах се кроз искуство унутрашње обавештава и уверава у оно што су Свети Оци доживљавали, то јест да „када се срце нађе у тескобама, онда из њега избијају воде“ — како се то каже у Добротољубљу (том 4, стр. 232), — то јест оне спасоносне воде које теку у вечни живот Духа, те тако монах дознаје да „дајући крв, задобија Духа“ (Ава Лонгин, Отечник, стр. 63). У противном случају, ако монах престане да страда, онда губи наду, сигурност и поузданост свог односа са Христом, као што каже Св. Симеон Нови Богослов. Пошто је крај монашког подвижництва — Бог, монах не зна и неће да зна за други крајњи циљ или другу меру усхођења и обожења (Григорије Богослов, PG 35, 593), нити за завршетак усавршавања и савршенства (Јован Лествичник, Слово 29, 3). Он зна само за мучеништво, које га чини подражаваоцем и заједничарем Бога. Према томе, монашење је почетак улажења у доживотно мучеништво савести, које, иако се радује подвизима, никада се не задовољава, већ се стално шири у подвизима, сходно послушности и моћима лица које је „заволело и изабрало оштре путеве“ (Пс. 16(17), 4).

Све ово монах сматра само за „садашњу лаку невољу“ (2 Кор. 4, 17), која ће му донети вечни живот. Не зато што се кроз то он

оправдава, или што је тиме „нешто“ уопео. Јер, „нити је онога који хоће, ни онога који трчи, него Бога који милује“ (Рм. 9, 16). Наше је пак да страдамо, да то хоћемо и желимо. Сваки успех дело је и дар љубави Његове. Кроза све подвиге своје подвижник само изражава своју жељу да избегне и надиђе закон греха наших прародитеља и његових последица, и да доспе у непосредност благослова и благодати Божје. Од њега самога није ни снага ни похвала. Он се налази на борилишту, а венци и награде су на небу у Богу.

Са таквим мислима и схватањима монах претвара и ноћи своје у дане светлосне за душу, подвизавајући се да стекне благонаклоност Божју, да би тако, у дан у који одлучи Бог, било у овом животу или по разрешењу од људских свеза, очи његове добиле благодатни дар да „сagleдају и виде небеско виђење и созерцање“ (τὴν ἑπουράνιον θεωρίαν) славе Господње (Св. Исак Сирин, Слово 29, 123).

Монах живи и подвизава се у заморном мраку своје бедности и свог невиђења и незнања Бога, који се ради превелике љубави скрива и још не показује. Искрено верује за себе да је црв и прах (Јова 25, 6), но још више верује Богу, тражећи од Њега помоћ неверју и малOVERју своме. И такође верује: да ће он исти, грешник који је вишеструко грешио и падао више од свих других људи, видети више од онога што су видели цареви и пророци.

На тај начин, својим кроз многа страдања вапајем и призивом „Господе Исусе Христе“ . . . , монах открива и пројављује сву агонију палог човека, али истовремено и наду спасења и заједничарења у Божанском потоку светлости. То је језик који познаје и разуме Бог и којим се његово створење споразумева са Њим.

Монах је сасвим срећан, јер општи са Богом, а своје трпљење не доводи у зависност од Божје посете и подршке, јер његово добро није ни пре Бога, ни с ону страну Бога, него је сам Бог.

Бог пак, који нам по срцу нашем даје све што иштемо, излива се и даје нам се делујући у нама, у нашем уму, души и телу, те тако постепено запажамо у нама трагове Његовог присуства и то како Он „природу бића разјашњава“, како се вели у тропару Светог Василија. То јест, Бог нам обзнањује Своје тајне и разјашњава нашу природу каква она постаје.

Наш живот постаје живот симпозијума са Богом. „И јавише се на месту Божјем, и једоше и пише“ (2 Мојс. 24, 11). Ако се Мојсеј и његови пријатељи „јавише на месту Божјем и једоше и пише“, како је могуће да не једе и пије с Богом човек који на сличан начин излази пред Бога? Заиста, према мноштву трудова и подвига монахових утехе Духа Светога развеселаваће душу његову (Псал. 93, 19).

Према свему овоме, монашко мучеништво је напорничко узвођење његово ка Богу, љубав и жеља изражавана подвизима до смрти и на тај начин привлачећа дарове и награде Божанске благодати.

Шта мислите? Зар не вреди, сходно пророчкој речи (Јоил 4, 9), да један такав рат започинемо, да устанемо као поборници Божји, усходећи к Њему сви, као људи подвижници?

4. Пре него што завршим, сматрам за потребно да свему реченоме додам и следеће.

Несумњиво да мучеништво у *исихији* (молитвеном тиховању) јесте оно што се тражи од монаха, што га, као неко превозно средство, превози и одводи ка Богу. Али, ми смо овде само један монашки скуп (симпозијум) и неки од нас долазе из манастира, и то Светогорских, док други живе и боре се, пладују и болују, бдију у агонији око стада Божијег у Цркви која се бори у свету.

Тема нашег скупа (симпозијума) јесте: Монаштво и мучеништво. Сви што је овде речено важи ли за све: за монахе у манастирима, и за јеромонахе у свету?

Свакако да важи, мада је јуче по подне у дискусији дошло и до извесне проблематике и до извесног разликовања.

Они први, то јест монаси у манастирима, живе у природном простору својих борби и подвига. Други пак, то јест јеромонаси у Цркви која пастирствује у свету, живе своје мучеништво пастирствујући око борећих се и подвизавајућих се душа у разумном стаду Божјем.

Ипак, није могуће другачије него да и они буду заљубљеници мучеништва, да и они теже за подвижничком муком и трудом, да се спремају за увек нова мучеништва. Нека се не завааравају и они у свету изобиљем послова и потреба, него нека разлог мучеништва виде у најнужнијем настојању да нађу времена и тишине за свештене духовне подвиге у своме личном животу. Исто тако, нека у своме пастирском делању предвиђају и предстојећи „неуспех“ у послу који врше. Неуспех не зато што сами нису способни да успеју, него зато, рекао бих, што је позив духовног делатеља у Цркви — да сам доживљава неуспех, да би се посведочила сила Божја (ср. 2 Кор. 12, 9).

Био је послан ревнитељ Илија да посведочи истину и да проповеда живог Бога. Какве је, међутим, резултате у својој мисији видео овај најсветији Пророк? Начин на који га је из овог живота узео Бог, пре но што је успео да заврши своје дело, био је свакако чудесан, али, рекли бисмо, био је то и један ударац — замена његова другим Пророком. Али управо зато, за то семе његовог мученичког сведочења, Бог га је и био послао.

Свети Јован Претеча посведочио је истину и изобличио безаконје. Безаконје се ипак наставило и изгледа да и до данас влада, а он је изгубио своју чесну главу. Није дакле „успео“, али је зато он остао Претеча и Претходник Христов, врхунац свих Пророка.

Где је данас мноштво апостолских Цркава које су основали Апостоли на Истоку? Где су подвизи и чудеса која су учинили толики Светитељи? Шта је било са проповедима милиона проповедника божанске речи? Свет и даље наставља да се ваља у муљу и блату греха.

И наша деца, и наша духовна стада, и наши људи за које се трудимо и боримо, знајмо да и они живе у греху срца овог, у страстима, у којима живи и сво друштво људско.

Међутим, преживеће и надживеће то ако верују, и ући ће у вечност, тиме што ће их Бог захватити и истргнути из овога грешнога света, чинећи то за свакога у онај одређени моменат за који само Он зна. Јер, Бог је тај који даје победу, макар се ми и мучили и паштили непрекидно; Он је тај који коначно задобија људе, не

нашим трудом и радом, него на начин који је Сам открио пророку Исаији, коме је, кад га је послао и предрекао му неуспех, ипак пророчки открио ово: „Семе је свето — утврђење његово“ (Ис. 6, 13), то јест Сионово. Другим речима, као да је Бог рекао Сиону преко пророчка: Ти ћеш доживети неуспех. У часу када свет буде јео реч моју или хлеб који му ја дајем, он ће хулити на мене и порицати ме, говориће: „бежи од нас Боже“, али треба да знаш да сам у Сион ставио свето семе, које Духом Светим има живу силу, које ће семе бити утврђење Сиона, основа и корен његов и моћно стабло његово. То је семе које издржава проход и промену векова, тајфун преха и катаклизму света зла. Тако Бог очувава „остатак“ Изариљев и претвара га у Цркву, у тело Сина Божијега, који је Отац спасавањих.

Ово се семе одржава и као живо и активно очувава у монашком живљењу, које и јесте утврђење Цркве; и оно у срцима људи стално полсећа на правде Божје и на правде које људи могу да траже од Бога, правде које људи често не знају, све док јавно и снажно не открију пред собом монашки живот и подвиг.

Бог је почаствовао људски живот монашким живљењем и подвигом, и свет стоји учвршћен и утврђен њиме. „Кроз њих — монахе — стоји свет; њима је људски живот украшен“, вели се у древној *Историји монаштва у Египту* (увод, стр. 190, изд. Јерусалим 1914).

Зато, оци и браћо, било ко да смо ми, имајмо више поверења у оно у шта се заветујемо облачећи монашку ризу, неголи у саме себе, ма колико били, или мислили да смо, велики и снажни.

Ако већ желимо да учинимо и нешто наше, онда нека то буде — да се радујемо што смо се и ми удостојили да будемо монаси и саборци и сунаследници светих Мученика. Нека се не узнемиравамо због било које службе коју смо прихватили; немојмо заборавити да наш позив јесте позив мучеништва, а о нама и свима нашим људима брине Бог. Бог „опија земљу“ (Псал. 64, 9); зар Он не може да „опије“ и срца људи у Цркви Његовој, као што је „опио“ и наша срца?

5. Време је да завршимо. Желим да за све нас изразим само једну молитвену жељу: Да имамо поверење у Бога, молитвено памћење имена Његовог и страдалничку љубав за Њега. Ко смо ми? Ако је Он? Сви људи, сав свет и сви ми овде, са свом величином срдаца наших, подвига наших и љубави наше не можемо да достигнемо ни ширину најмањег прста једне ноге Божје, нити мириадити део од мириада Доброте Његове.

Зато, да признамо себи да смо нико и ништа, и да је вредно и достојно да као живи мученици и сведоци будемо гажени газом те ноге љубави Божје, у каци муљања аскетског и подвижничког, тј. у христоликом монашком живљењу, да бисмо онда потекли отуда као вино ново, које радује и весели Бога и срца наша, зато што се само тако претварамо и преливамо у тајну новог живота.

(Превео са прџкот Ј. А.)

